

УДК 372.87

Тетяна Кройтор,

викладач, Вишницький коледж прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка (м. Вишниця, Чернівецька обл.)

МЕТОДИ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З КОМПОЗИЦІЇ

Статтю присвячено проблемі використання інтерактивних методів навчання на заняттях з композиції з метою розвитку творчо-активної особистості студентів художньо-педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

Ключові слова: заняття з композиції, студенти, інтерактивні методи навчання, творчо-активна особистість.

Суспільні зміни в сучасній Україні в період входження її в єдиний європейський простір, безумовно, визначають вектор розвитку системи освіти, зокрема її вищої ланки. На зміну традиційній освітній моделі, в основі якої – набуття людиною певної суми знань та відтворення здобутої інформації, прийшло нове розуміння мети та завдань освіти – формування людини, компетентної в обраній професійній сфері, яку характеризує потреба навчатися впродовж усього життя, вироблення практичних умінь і навичок, вмиле презентування себе на ринку праці. Однак, крім фахових умінь, як відзначається на конференціях ЮНЕСКО протягом останніх років, головним завданням освіти XXI ст. є надання можливостей усім людям проявити свої таланти і здібності, розкрити свій творчий потенціал. У зв'язку з цим великого значення набуває розробка у вищих навчальних закладах інноваційних технологій, спрямованих на творчий розвиток особистості та її професійне становлення, оскільки інтереси й потреби особистості завжди пов'язані з її самореалізацією у професійній діяльності та життєтворчості (О. Григоришина, Т. Вахрушева, І. Луцик, О. Тріщук та ін.).

Навчальний предмет «Композиція» є важливим у змісті навчання студентів, що опановують мистецькі дисципліни у вищих навчальних закладах, практично він є основною дисципліною. Педагогічний досвід з викладання «Композиції» у вищій школі представлений у працях українських авторів:

✓ М. Яремків. «Творчі основи зображення» (2009) – теоретичний курс із основ композиції, в якому розглядаються питання теорії сприйняття, основні положення наукової теорії композиції, основи формальної композиції;

✓ Т. Костенко. «Основи композиції та тривимірного формоутворення» (2003) – подає загальні відомості про організацію абстрактно-асоціативної композиції, розглядає основні властивості та засоби композиції, а також основи моделювання тривимірних об'єктів з паперу та де-

які засоби і прийоми формоутворення об'ємно-просторових структур;

✓ Б. Губаль. «Композиція в дизайні. Одно-, дво- і тривимірний простір» (2011) – розглядає основи композиції відповідно до власної методики викладання дисципліни.

У наведених вище працях опанування основ композиції побудоване за принципом поступового ускладнення навчальних завдань – від знайомства з композиційними категоріями та принципами, простими засобами виразності, виконання вправ до самостійного пошуку нових складних форм та цікавих кольорних рішень. У нашому дослідженні йдеться про доцільність та ефективність використання інтерактивних методів у процесі викладання «Композиції» студентам вищих навчальних закладів – майбутнім митцям і педагогам з новим типом мислення, що й обумовлює необхідність написання матеріалу у визначає **мету статті**.

Поняття «інтерактив» прийшло до нас з англійської мови і походить від слова «interact», де «inter» – *взаємний* і «act» – *діяти*. Отже, «інтерактивний» означає «здатний до взаємодії (діалогу)» з чим-небудь (комп'ютером) або ким-небудь (людиною). В умовах такого навчання кожен із тих, хто навчається, відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність завдяки методам, які залучають учасників до постійної і активної дії. Кожний вносить свій індивідуальний вклад у процес, завдяки чому відбувається обмін знаннями, ідеями, прийомами. Неабияке значення має створювана завдяки методам атмосфера доброзичливості та взаємної підтримки, що стимулює не тільки отримувати нові знання, а й розвиває саму пізнавальну діяльність, сприяє співпраці.

Яка ж роль педагога в інтерактивному навчанні? Викладач лише окреслює коло питань, формулює завдання, виступає в ролі більш досвідченого організатора процесу навчання, партнера, консультанта, співавтора ідеї. Студенти є активними суб'єктами навчального про-

цесу, вони самостійно шукають інформацію, творять нові ідеї, залучають допоміжні джерела інформації, проводять їх аналіз, обмінюються думками, спільно вирішують проблеми, оцінюють дії колег та свій власний результат.

Як же практично організувати такий процес на заняттях композицією? Роботу над кожним практичним завданням у курсі умовно можна поділити на такі етапи (практична робота студентів):

- ◆ збір інформації з теми завдання та її ґрунтовний аналіз;

- ◆ розробка серії ескізів;
- ◆ виконання проектної частини.

Одним із прикладів взаємодії та співпраці на заняттях є проведення експертизи (колективного обговорення) ескізного матеріалу, яке відбувається безпосередньо на занятті у спеціально виділений час у формі «засідання експертного бюро» за такою схемою:

- ◆ етап 1 – «**презентація**»: студент академічної групи – «автор ідеї», розкладає ескізи на демонстраційній дошці чи столику, коротко характеризуючи і розкриваючи зміст своїх ідей;

- ◆ етап 2 – «**обговорення**»: кожен із учасників обговорення – «консультантів» (одногрупників), ділиться враженнями від побаченого та подає пропозиції щодо покращення чи вдосконалення запропонованих ідей;

- ◆ етап 3 – «**рецензія**»: заключне слово викладача «рецензента», який детально аналізує ескізний матеріал «автора ідеї», коментує вдалі поради «консультантів» та надає рекомендації до виконання чистового ескізу;

- ◆ етап 4 – «**реалізація задуму**»: на основі почутого студент-«автор» розробляє чистовий ескіз, де враховує зауваження «рецензента» та побажання «консультантів».

Таке колективне обговорення можна також практикувати і в процесі збору інформації, особливо на завершальному етапі, коли вся інформація уже систематизована та критично проаналізована. Кожний учасник експертизи коментує свої ідеї та задуми, а головне визначається з остаточним варіантом, який ляже в основу його майбутньої композиції. Головне завдання викладача на цьому етапі – прослідкувати, щоб студенти обрали цікаві, актуальні й різні теми. Наприклад, створюючи сюжетну композицію панно в техніці «аплікація з тканин», викладач пропонує студентам розробити композиції за мотивами творчості народних майстрів різних видів декоративно-прикладного мистецтва – витинанки, розпису, ткацтва, вишивки – і задає загальну тему «Українські традиції». Відповідно до своїх уподобань студент обирає сюжет одного з народних свят – «Івана Купала», «Різд-

Радощук В. «Маланка»

во», «Зустріч весни», «Великдень», «Маланка» творчо інтерпретуючи його, створює власну роботу. Дуже важливо, щоб під час обговорення кожний учасник («автор», «консультант», «рецензент») був почутий, кожному була надана можливість стисло виступити й запропонувати своє бачення. Такий творчий діалог краще будувати на основі рівності та добровільності.

Формуючим елементом в інтерактивному навчанні виступає *діалогічне спілкування*. Діалог створює та підтримує спільну навчальну діяльність, в якій і відбувається розвиток усіх учасників, і дозволяє почати складний процес взаємодії.

Прикладом діалогу є такий інтерактивний метод навчання, як **робота в малих групах**; вона ефективна тільки тоді, коли є потреба спільної, а не індивідуальної роботи для вирішення складних проблем.

Процес навчання у вищих навчальних закладах передбачає семінарські заняття наприкінці вивчення великої теми чи модуля, які можна проводити у формі **круглого столу** чи **конференції**. Навчальна аудиторія на час проведення заняття зусиллями студентів перетворюється на «конференц-залу» чи «відкриту студію», де відбуваються дискусії на мистецьку тему (діалог між двома чи декількома командами). Тема дискусії повідомляється заздалегідь. Студенти академічної групи добровільно об'єднуються в команди по троє-четверо, придумують собі назву, самостійно розподіляють ролі та готують невеликі виступи з відео-презентаціями коротких фільмів чи слайдів.

Приклад розподілу ролей:

- «мистецтвознавець» – доповідач з теми;
- «консультант» – співдоповідач;
- «критик» – дає оцінку виступам суперників.

Викладач у цьому діалозі виступає в ролі «незалежного експерта», який коментує виступи, слідкує за регламентом і, найголовніше, стимулює студентів робити вис-

новки. Прикладом може бути теоретико-практична конференція на тему: «Орнамент – невід’ємна частина декоративно-прикладного мистецтва», де студенти виступають у ролі :

- «науковців» – знайомлять аудиторію з історією виникнення орнаменту;
- «мистецтвознавців» – роблять аналіз семантичного значення орнаментальних мотивів;
- «народних майстрів» – розкривають секрети композиційної побудови різних видів орнаментів чи проводять невеликі майстер-класи.

Завершальний етап заняття викладач проводить у формі гри «Мистецька дуель». Тема дуелі: «Символіка в орнаменті».

Правила гри:

- ❖ у грі беруть участь дві, три команди;
- ❖ кожна команда має придумати собі назву та обрати одного представника – «художника-орнаменталіста», який буде працювати біля дошки (схематично зображувати орнаментальні мотиви);
- ❖ решта представників команди повинні правильно назвати орнаментальний мотив та розкрити його семантичне значення.

Виграє та команда, яка намалює та правильно розшифрує більше орнаментальних мотивів.

Звичайно, використання інтерактивних методів потребує попередньої підготовки і викладача, і студентів. Потрібно створити творчу групу, яка складе план-сценарій проведення конференції, координуватиме дії малих груп, визначить кількість виступаючих від кожної команди, обумовить час та тематику виступів. Важливо наголосити студентам, що матеріали такого заняття бажано узагальнити та оформити в невеликий збірник, цікаво проілюструвати.

До інтерактивних методів навчання ми віднесли і **використання комп’ютера** на заняттях – на різних етапах виконання практичного завдання. Але під час розробки кольорових ескізів це найбільш зручно та доцільно: попередньо відпрацьовану форму й уточнену конструкцію виробу на аркуші паперу (лінійне зображення) можна сканувати і продовжити роботу вже з графічними редакторами, які суттєво прискорюють пошук кольорового рішення. За лічені хвилини одна і та ж композиція легко буде вирішена і в контрастній, і в нюансній кольоровій гамі. Потрібно зауважити, що завдяки використанню комп’ютерних технологій, за короткий час, відведений на розробку кольорового рішення, можна виконати значно більше варіантів кольорового зображення, ніж механічним способом, тобто змішуванням фарб на палітрі.

Таким чином, з-поміж великої кількості методів у арсеналі педагогів, варто визнати переваги роботи в режимі інтерактиву, який більш повно та всебічно реалізує природний потенціал студента, виховує активну особистість, спрямовану на самоосвіту і творче вирішення завдань. Викладачеві застосування таких методів дозволяє інтенсифікувати та урізноманітнювати заняття, підтримувати інтерес студентів до навчання на основі діалогу і спілкування на мистецькі теми, сприяє творчій реалізації кожного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вахрушева Т. Ю. Теоретичні основи інтерактивної технології навчання // Нові технології навчання. – 2006. – № 44. – С. 19–23.
2. Григоришина О., Трищук О. Інтерактивні технології навчання : метод. посіб. – Івано-Франківськ, 2006. – 28 с.
3. Кардашов В. М. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва : навч.посіб. для студентів вищих навчальних закладів. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2007. – 296 с.
4. Коновець С. В. Підготовка вчителя образотворчого мистецтва : метод. посіб. – Рівне, 2002. – 75 с.
5. Луцик І. Г. Використання інтерактивних методів як засіб створення інтенсивного освітнього середовища // Нові технології навчання. – 2007. – № 46. – С. 59–63.
6. Яремків М. М. Композиція: творчі основи зображення : навч. посіб. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2009. – 112 с.

Стаття надійшла до редакції 15 серпня 2013 року

Кройтор Т. Интерактивные методы обучения на занятиях по композиции

Статья посвящена проблеме использования интерактивных методов обучения на занятиях по композиции с целью развития активно-творческой личности студентов художественно-педагогических специальностей высших учебных заведений.

Ключевые слова: композиция, интерактивные методы, творчески-активная личность.

Kroytor T . The interactive teaching methods at composition lessons

The article is devoted to the problem of the use of the interactive teaching methods at Composition lessons at high school artistic-pedagogical courses with the purpose of the developing of students' creative active personality.

Keywords: composition, interactive methods, creative and active personality.